

UVOD

Štredinom srpnja 2019. godine mladić iz Afganistana, trenutno u Francuskoj, na svom Facebook profilu napisao je „Bilješku sjećanja broj 1“, naslovljenu „Tipičan dan“. U toj bilješki opisao je jedan dan svojega života proveden u prihvatilištu za tražitelje azila u Zagrebu (popularno zvanom „Porin“ jer se prethodno hotel tog imena nalazio u istoj zgradi). Tekst, uz autorovo dopuštenje, prenosim u cijelosti: prvo njegov original na engleskom pa potom i moj prijevod na hrvatski jezik.

“It was five o’clock in the afternoon, I was bored stiff lying in my bed doing nothing staring at the ceiling, someone knocked on the door I ignored it, but my roommate opened it as I wanted to. H., A., B. and M.¹ were at the door dressed in football clothes. H. began with some swear (*jebote, jebiga ...*) which was like saying hello there, asking to join them in football. If I wouldn’t go B. and M. would come in and force me to go with them so no choice except going with them, five of us plus J. were good team that’s why we always liked to be together.

The only place which we had for playing football was 10 minutes away from our place. It belongs to a school next to it and sometimes we had played there. I unwillingly moved out of my bed and got ready.

When we got there the pupils were already playing there, and we had to wait for them to finish. Some of the friends had returned back to the camp, the rest waited to play, after about an hour we had the field.

We warmed up and arranged the teams between us and we were playing for about forty minutes and the game had just heated up when someone shouted from outside: ‘it’s 7 o’clock and the dinner in the camp is about to finish, let’s go: ooh *Scheiße* we have to go back.’

---

¹ U originalnom tekstu navedena su imena, no ovdje se navode samo inicijali.

We all ran back to the kitchen of our camp „Porin” and stand in a line to have our dinner but this time it was not such big queue. We had smashed bad looking not tasty rice in plastic dishes as usual which you wouldn't eat unless you were too hungry but there was no choice. We picked it from the serving desk and decided to eat it later in our rooms, but the security there stopped and told us: you are not allowed to take it out of the kitchen, eat it here. My friends told him we are coming from a football game all smelly and sweaty and tired we can't eat it now, but it was useless I gave it back and went to my room. After having shower I lied on my bed and storms of thoughts were attacking me. I played a music in my phone and fell asleep while listening. I was woken up by someone shouting from windows on the floor above which was very normal hearing someone shouting or playing music loud. Ooh it was rainy, what nice weather! I thought I would go out for walk and I can buy something to eat as well. I left my room with a jacket and headphones cause in such a weather without music? No way. After passing the long aisle from my room to exit door I saw that the door was closed then I realized it's past eleven the doors are locked. I returned back to my room, upset, angry, hungry and moreover I had to tolerate the noise of group of naughty kids in front of my door shouting, arguing and loud music of groups of people until at least 2 AM, plus this I had to listen to my roommate swearing to God, life, religion, everybody and everything.

To get rid of him I left my room to go to Wi-Fi hall which was a place full of people, smoke and loudness. Surprisingly this time not many people were there. I happily sat and took my phone from my pocket when the guy next to me said: '*Habibi NO WIFI*'. Yes, the Wi-Fi was cut...! Yes, that was a real *scheiße*.

I felt like I was a beggar criminal, I was treated like criminals and I was kind of begging for everything even for piece of bread. No pride no honour, you are doomed to tolerate it.

By the way don't wait for the tomorrow's breakfast it will be *pašteta* you wouldn't eat it unless you are living in Porin."

Tekst, uz preinake koje sam napravila radi boljega razumijevanja, na hrvatskom jeziku glasi ovako:

„Bilo je pet sati poslijepodne, dosađivao sam se tromo ležeći na krevetu, ne radeći ništa, zureći u strop. Netko je pokucao na vrata, ja sam to ignorirao, ali moj je cimer otvorio vrata kao da

sam to htio. H., A., B. i M.² bili su na vratima odjeveni u nogometnu odjeću. Hassan je započeo s nekim psovka (jebote, jebiga ...), što je ovdje bilo kao da si rekao 'dobar dan', tražeći nas da im se pridružimo u nogometu. Da nisam išao, B. i M. bi me prisilili da idem s njima, tako da nije bilo izbora, osim da idem. Nas petorica, i još J., bili smo dobra ekipa i zato smo uvijek voljeli biti zajedno.

Jedino mjesto koje smo imali za igranje nogometa bilo je 10 minuta udaljeno od našeg mjesta. Igralište je bilo školsko i ponekad smo tamo igrali. Bezvoljno sam sišao s kreveta i spremio se. Kada smo stigli, učenici su tamo već igrali nogomet i morali smo čekati da završe. Neki od prijatelja vratili su se u kamp [prihvatilište za tražitelje azila, op. a.], a mi ostali nastavili smo čekati i nakon otprilike sat vremena imali smo teren.

Zagrijali smo se i složili ekipe između nas. Igrali smo četrdesetak minuta i igra se upravo zagrijala kada je netko izvana povikao: '7 je sati i večera u kampu uskoro završava, idemo! *Ooh, Scheiße*,³ moramo se vratiti'.

Svi smo trčali natrag u kuhinju kampa 'Porin' i stajali u redu kako bismo dobili svoju večeru, ali ovaj put red nije bio tako veliki. Gledali smo neukusnu rižu na plastičnim tanjurima, kao obično, koju ne biste jeli ako niste previše gladni, ali nije bilo izbora. Pokupili smo je sa stola za posluživanje i odlučili je pojesti kasnije u našim sobama, ali nas je zaustavio zaštitar i rekao nam: 'nije vam dozvoljeno hranu iznositi izvan kuhinje, pojedite je ovdje'. Moji su mu prijatelji odgovorili da dolazimo s nogometne utakmice, smrdljivi, znojni i umorni, da ne možemo sada jesti, no od toga nije bilo koristi. Vratio sam rižu i otišao u svoju sobu.

Nakon tuširanja ležao sam na krevetu, preplavljen bujicama misli. Puštao sam glazbu na telefonu i zaspao slušajući je. Probudio me netko vičući s prozora na katu iznad mene, što je bilo sasvim normalno – čuti kako netko viče ili pušta glasnu glazbu. Oh, bilo je kišno, kakvo lijepo vrijeme! Mislio sam izaći prošetati se i također kupiti nešto za jelo. Napustio sam svoju sobu s jaknom i slušalicama od mobitela u ušima, jer po takvom vremenu bez glazbe? Nema šanse. Nakon prolaska dugačkog prolaza od moje sobe do izlaznih vrata vidio sam da su vrata zatvorena, a onda sam shvatio da je prošlo jedanaest sati i da su vrata zaključana. Vratio sam se u sobu, uzrujan, ljut, gladan, a osim toga sam morao tolerirati buku koju je stvarala grupa nestašne djece pred mojim vratima, kao i vikanje, svađanje i glasnu glazbu ljudi sve

---

² Vidi fusnotu br. 1.

³ Njemačka riječ, psovka, na hrvatskom znači „sranje“.

do 2 ujutro. Osim toga, morao sam slušati svog cimera kako psuje Boga, život, religiju, sve i svašta.

Da bih ga se riješio, napustio sam svoju sobu i otišao do 'wifi' hodnika, što je bilo mjesto puno ljudi, dima i glasnosti. Začudo, ovoga puta tamo nije bilo puno ljudi. Sretno sam sjeo i uzeo moj telefon iz džepa kada je momak pored mene rekao: 'Habibi⁴ NO WIFI'. Da, pristup internetu bio je u prekidu...! Da, to je bilo pravo *scheiße*.

Osjećao sam se kao da sam prosjak, kriminalac, tretirali su me kao što se tretiraju kriminalci i uz to sam na neki način molio za sve, čak i za komad kruha. Nema ponosa i nema časti, osuđeni ste to tolerirati.

Usput, ne čekajte sutrašnji doručak, to će biti *pašteta*, koju ne biste jeli ako ne živite u 'Porinu'."

Autora ovog teksta upoznala sam na proljeće 2017. godine u Zagrebu, kad mu je bilo 27 godina. U trenutku kada je tekst objavio na svojoj Facebook stranici, nalazio se, već duže od godine, u Francuskoj, gdje je otišao nakon što mu azil u Hrvatskoj nije bio odobren. Početkom proljeća 2020. godine obavijestio me je da je u Francuskoj dobio supsidijarnu zaštitu. Kada smo se upoznali u Hrvatskoj, on je pripadao u pravnu kategoriju „tražitelja azila“, odnosno, kako je u hrvatskom zakonodavstvu definirano, bio je „tražitelj međunarodne zaštite“. To znači osoba koja je „državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja izrazi namjeru za podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu do izvršnosti odluke o zahtjevu“ (članak 4. Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti, NN 70/15 i NN 127/17). U istom Zakonu je definirano i da međunarodnu zaštitu u obliku azila ili supsidijarne zaštite mogu zatražiti oni koji su izbjegli iz zemalja „svog državljanstva ili uobičajenog boravišta“ jer „osnovano strahuje od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja“ i stoga ne mogu ili ne žele prihvatiti zaštitu te zemlje (čl. 20. Zakona, koji se odnosi na uvjete ostvarivanja prava na azil), odnosno onima kod kojih postoje „opravdani razlozi koji ukazuju na to da će se [osoba, op. a.] povratkom u zemlju podrijetla suočiti sa stvarnim rizikom trpljenja ozbiljne nepravde“ te zbog toga „nije u mogućnosti ili zbog takvog rizika ne želi prihvatiti zaštitu te zemlje“ (čl. 21. Zakona, definira uvjete ostvarivanja prava na supsidijarnu zaštitu). Zakon se poziva na europske direktive, a podloga Zakona je međunarodna Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. godine (poznata kao Ženevska konvencija), s pripadajućim Protokolom iz 1967. godine, koju je Republika Hrvatska potpisala 1992. godine.

---

⁴ Arapska riječ, na hrvatskom znači: „dušo, dragi“.

Tražitelji azila (azilanti, osobe pod međunarodnom zaštitom) u svojoj su biti izbjeglice te u knjizi najčešće spominjem taj termin, referirajući se na kazivače koji su u Hrvatskoj dobili azil. Analizirajući kratko sjećanja mladića s početka ovog uvodnog dijela na život u prihvatilištu za tražitelje azila u Zagrebu, uočavamo da ona, osim poteškoća života s kojima su suočeni tražitelji azila, sadrže i sjećanja na nogomet. Izbjeglice i nogomet predmet su istraživanja na kojima se zasniva ova knjiga. Osim nogometa, istraživanje je obuhvatilo i kriket, po popularnosti drugi sport na svijetu, a u Hrvatskoj skoro potpuno nepoznat. U knjizi razmatram vezu tih sportova s integracijom onih koji su u Hrvatskoj ostvarili pravo na azil. Kada govorimo o integrativnoj ulozi sporta, brojna su dosadašnja istraživanja pokazala da sudjelovanje u organiziranim sportskim aktivnostima pozitivno utječe na stupanj integriranosti u društvo onih grupa koje se nalaze „u društveno nepovoljnom položaju“ (usp. Borgogni i Digennaro 2015: 114). U takve grupe ubrajaju se i suvremene izbjeglice (tražitelji azila i azilanti), a prema drugim autorima, sport se, kao izvor društvenog kapitala koji spaja i povezuje, na novim migrantskim zajednicama manje istraživao (Galasinska 2010, prema Spracklen, Long i Hylton 2015: 114). Izbjeglice koje traže ili su dobile međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj nakon 2000. godine predstavljaju upravo takve, „nove“ migrante. Samo u 2020. godini u Hrvatskoj je azil zatražilo 1.932 osobe, dok je u razdoblju od 2006. godine (kada je odobren prvi azil) do kraja 2020. godine međunarodnu zaštitu u našoj zemlji (azil i supsidijarnu zaštitu) ostvarilo 950 osoba (619 muškaraca i 331 žena).⁵ Neki od tih osoba, koji su ostvarili pravo na azil, ali i oni koji nisu uspjeli dobiti azil u Hrvatskoj (kao mladić čiji je tekst citiran), bili su sudionici kvalitativnih kulturnoantropoloških istraživanja koje provodim od 2015. godine na temu integracije izbjeglica u hrvatsko društvo (vidi: Jurković 2018a, 2018b, 2020, 2021). Dio onih koji su dobili azil u Hrvatskoj obuhvaćen je i ovom knjigom.

Jedan detalj iz uvodnog citata izbjeglice iz Afganistana zahtijeva dodatno obrazloženje: radi se o spominjanju njemačke riječi (*scheiße*). U kontekstu toga teksta, ubacivanje njemačke riječi veže su uz činjenicu da je njegov autor prije dolaska u Hrvatsku proveo, kao tražitelj azila, nekoliko mjeseci u Austriji, odakle je transferiran u Hrvatsku s obrazloženjem da mu u Hrvatskoj treba biti procesuiran zahtjev za azil. O tim transferima, o kojima se u medijima vrlo malo pisalo, govore i

⁵ Izvor: https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2021/Medjunarodna_zastita/Medjunarodna_zastita_4kvartal2020.pdf, pristupljeno 31. 3. 2021.

statistički podaci Ministarstva unutarnjih poslova (MUP-a) Republike Hrvatske⁶ prikazani u Tablici 1.

Tablica 1. Transferi tražitelja azila iz europskih zemalja u Republiku Hrvatsku, prema zemljama iz kojih je izvršen transfer i godinama

Zemlja iz koje su tražitelji azila „transferirani“ u Hrvatsku	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Ukupno
Austrija	379	68	50	21	4	522
Belgija	3	5	2	4	3	17
Češka	0	0	1	0	0	1
Danska	0	1	0	1	0	2
Finska	4	0	0	0	1	5
Francuska	4	3	2	11	2	22
Grčka	10	50	6	0	0	66
Italija	9	12	1	0	0	22
Luksemburg	0	1	2	1	0	4
Mađarska	9	0	1	0	0	10
Malta	1	0	0	0	0	1
Nizozemska	11	5	9	8	2	35
Norveška	7	0	0	1	0	8
Njemačka	85	128	24	28	22	287
Rumunjska	1	0	0	0	0	1
Slovačka	1	0	0	0	0	1
Slovenija	6	18	19	6	2	51
Švedska	10	3	0	3	0	16
Švicarska	89	15	9	13	4	130
Ujedinjeno Kraljevstvo	8	2	0	2	0	12
Ukupno	637	311	126	99	40	1.213

⁶ Izvor: <https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-trazitelji-medjunarodne-zastite/283234>, pristupljeno 12. 2. 2021.

Ono što se skriva iza tih brojki je sljedeće. Kroz Hrvatsku je u vrijeme dok je tzv. balkanska migracijska ruta bila otvorena, od rane jeseni 2015. do proljeća 2016. godine, u nastojanju da dobiju azil u Njemačkoj ili nekoj drugoj zapadnoeuropskoj zemlji, tom rutom prošlo 658.068 osoba.⁷ Te su zemlje (prikazane u Tablici 1) 2016. godine počele vraćati neke od tih izbjeglica u Hrvatsku, pozivajući se na tzv. Dublinsku uredbu Europske unije (EU-a), prema kojoj je ona zemlja članica EU-a u koju tražitelj azila prvu stupi odgovorna za postupak razmatranja ima li pravo ta osoba na međunarodnu zaštitu ili nema. Točnije, Dublinska uredba ili Uredba Dublin III zakonski je akt Europske unije (br. 604/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013.) o „utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva“ te je njezino temeljno načelo „to da je za ispitivanje zahtjeva za azil prije svega odgovorna država članica koja je imala najveću ulogu u ulasku i boravku podnositelja zahtjeva u Europsku uniju“.⁸ Valjanost takvih transfera ili deportacija tražitelja azila potvrdio je i Europski sud u presudi donesenoj u srpnju 2017. godine. Ta je presuda potvrdila zakonsku osnovanost ovakvih „transfera“, odnosno deportiranja osoba iz zapadnih zemalja (zemalja Europske unije, ali i Švicarske i Norveške, koje su uz Island i Lihtenštajn također obuhvaćene Dublinskom uredbom). Naslov koji je taj Sud objavio u svom priopćenju za medije⁹ glasi: „Hrvatska je odgovorna za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu osoba koje su masovno prešle njezinu granicu tijekom migracijske krize 2015.-2016.“, a podnaslov: „Naime, za te osobe treba smatrati da su nezakonito prešle vanjsku granicu Hrvatske u smislu Uredbe Dublin III“. No, sve su te izbjeglice, odnosno tražitelji azila u Hrvatsku došli iz Grčke, a razlog zašto nisu bili transferirani u Grčku je taj što je za Grčku vrijedilo izuzeće od provedbe Dublinske uredbe jer su 2011. godine presudama Europskog suda za ljudska prava i Suda pravde Europske unije zaustavljeni transferi tražitelja azila iz drugih EU zemalja u Grčku, zbog „uočenih sustavnih nedostataka u grčkom sustavu azila“.¹⁰

---

⁷ Izvor: Akcijski plan za integraciju izbjeglica u hrvatsko društvo 2017.-2019., str. 4.

⁸ Izvor: brošura *Zajednički europski sustav azila*, Europska unija, 2014.

⁹ Izvor: Sud Europske unije, Priopćenje za medije br. 86/17, 26. srpnja 2017. Presuda u predmetima C-490/16 A. S./Republika Slovenija i C-646/16 Khadija Jafari i Zainab Jafar, dostupno na: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-07/cp170086hr.pdf>, pristupljeno 15. 3. 2019.

¹⁰ Izvor: Objava za medije Europske komisije 8. 12. 2016.: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-4253_en.htm, pristupljeno 25. 3. 2019.

Ovo objašnjenje transfera smatram bitnim ne samo stoga što se do sada niti jedan drugi znanstvenik u Hrvatskoj time nije bavio, već i stoga što je jedan od sudionika ovog istraživanja i protagonista ove knjige upravo mladić koji je bio doslovno „predmet“ takvih transfera, te su tim procesom bili zahvaćeni i drugi sudionici istraživanja. Radilo se, u biti, o postupku deportacija koje su uslijedile nekoliko mjeseci nakon zatvaranja balkanske migracijske rute. Naime, u proljeće 2017. godine, u Porinu je, prema riječima mladića deportiranog iz Austrije u Hrvatsku krajem 2016. godine, bilo najmanje 200 ljudi koji su iz Austrije vraćeni u Hrvatsku. U službenom dokumentu to se navodilo kao „ulazni transferi izvršeni primjenom dublinskog postupka“. Prema statističkim podacima prikazanim u Tablici 1, uočava se da je od 2016. do 2020. godine najviše takvih transfera bilo izvršeno iz Austrije (ukupno 522 osobe), Njemačke (287 osoba) i Švicarske (130 osoba). Prema državljanstvu transferiranih osoba, u cijelom tom razdoblju najviše je bilo onih porijeklom iz Afganistana (320 osoba), Sirije (311), Iraka (173) i Irana (111). I Republika Hrvatska je u tih pet godina transferirala neke osobe u druge europske zemlje, no taj je broj (66 osoba) neznatan u odnosu na broj „transferiranih“ osoba koje je primila (1.213).

Nakon ovog uvodnog dijela, u poglavlju koje slijedi objašnjavam metodologiju istraživanja. Potom prikazujem rezultate istraživanja, kroz zasebna poglavlja: o igraču kriketa porijeklom iz Pakistana, o nogometašu porijeklom iz Afganistana te o Nogometnom klubu (NK) Zagreb 041. Knjiga završava poglavljem u kojemu se istraženo uspoređuje s rezultatima istraživanja drugih znanstvenika te iznose zaključci.